

**ŽUPNIJSKA
CERKEV
SV. KRIŽA
STR. 3**

**NAUVA
CESTNA
IMENA NA
GORENJOM
SENIKI
STR. 5**

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 17. novembra 2005 ☼ Leto XV, št. 33, cena: 50 Ft

Društvo madžarsko-slovenskega prijateljstva

POMNIK NA KNEŽEVINO PRIBINE IN KOCLJA JE POSTAVLJEN – ČAKA NA SLAVNOSTNO ODKRITJE

Najpomembnejša naloga v letu 2006 za društvo madžarsko-slovenskega prijateljstva bo slovesnost ob odkritju spomenika Pribini in Koclju v Zalaváru/Blatogradu. Projekt, ki ima v več ozirih zanimivo zgodovino in preteklost, nastaja v sodelovanju z Zvezo Slovencev na Madžarskem. Skulptura – ki jo predstavljamo na drugi strani – je delo akademskega kiparja Metoda Frlica iz Škofje Loke, tudi udeleženca mednarodnih likovnih kolonij v Monoštru in avtorja kipa, posvečenega sončevemu mrku pred Kulturnim in informativnim centrom v Monoštru. Drugi projekt je natis Antologije prekmurske in porabske sodobne slovenske literature v madžarskem jeziku. Antologija bo v založništvu društva madžarsko-slovenskega prijateljstva izšla prihodnje leto, njen urednik je dr. Székely András Bertalan, dela je prevedla lendavska pesnica in prevajalka Judit Zágorec Csuka. Predvideno je, da bo poezijo predstavljalo štirinajst avtorjev, prozo dvanajst pisateljev, sedem avtorjev pa bo sodelovalo s študijami in razpravami. Tretja naloga iz programa društva so dogovori, da bi eno izmed ulic v Ljubljani poimenovali po pesniku Sándorju Petőfiju, v Budimpe-

Na sliki (z leve): Andreja Kovač, Marko Sotlar, Ferenc Hajós, Andrej Gerenčer, Jože Hirnök, Eva Terplan in dr. Székely András Bertalan

šti pa po Francetu Prešernu. Kot je bilo rečeno, za poimenovanje ni političnih, ampak praktični zadržki, najti je potrebno primerne ulice. Postavitev spomenika oziroma prvotno spominske plošče v Blatogradu sega v čas, ko je bil v Budimpešti prvi slovenski veleposlanik Ferenc Hajós, se pravi na začetki devetdesetih let prejšnjega stoletja. To je v leta, ko so na širšem območju Blatograda izvajali obsežna arheološka izkopavanja in našli številne ostanke slovenskih grobov iz 9. stoletja na utrjenem Grajskem otoku. Tam je bila tudi cerkev svete-

ga Janeza Krstnika. Njeni temelji so restavrirani, vendar jih obišče malo ljudi, vsaj tako je bilo pred leti, ko sem obiskal arheološka izkopavanja v Blatogradu. Veleposlanik Ferenc Hajós se je tedaj dogovoril, da Budimpešta omogoči postavitev spominske plošče. Določen je bil celo datum slovesnosti, ki je bil pozneje, skoraj brez prave obrazložitve, preklican. Pobudo za postavitev skulpture bosta zdaj izpeljala društvo madžarsko-slovenskega prijateljstva in Zveza Slovencev, v sodelovanju z Galerijo Lendava. Slovesnost je bila napovedana

za letošnji 13. avgust, ko naj bi bilo v Blatogradu srečanje Porabskih Slovencev iz cele Madžarske, vendar skulpture zaradi tehničnih zapletov ni bilo mogoče postaviti, postavili so jo v ponedeljek, 7. novembra, slavnostno odkritje pa bo v prvi polovici prihodnjega leta. Toliko o bližnji preteklosti. Bolj pomembna je »prava zgodovinska« preteklost, in sicer zato, ker je bil Blatograd ali Blatenski kostel blizu jugozahodnega brega Blatnega jezera v porečju reke Zale sedež slovanskega kneza Pribine, ki je tu postal kristjan in močna

opora pri širjenju krščanstva med Slovenci. V Blatograd sta se večkrat mudila brata Ciril in Metod, ki sta obiskala panonskega kneza Koclja, ki se je navdušil za njuno delo. V tem času – okoli leta 869 – je bil Blatenski kostel središče slovanskega političnega in kulturnega razvoja.

Direktor Galerije Lendava Franc Gerič tudi predlaga, da bi kazalo izdelati skulpturo v spomin na kneževino Pribine in Koclja v pomanjšani obliki, in razglednice, s čimer bi prispevali tako k popularizaciji postavitve kipa kakor k vedanju o za Slovence pomembnih zgodovinskih dogodkih.

Pomemben je tudi drugi projekt društva madžarsko-slovenskega prijateljstva, pripravljane Antologije prekmurske in porabske sodobne slovenske literature v madžarskem jeziku. Čeprav sta Slovenija in Madžarska sosedni, čeravno so desetletja in celo stoletja kulturni stiki med državama dokaj raznoliki in pestri, se na nekaterih področjih (še) ne poznamo dovolj. Ocena velja tudi za literarno izmenjavo, ki se najpogosteje vrti med Ljubljano in Budimpešto, in bolj poredko in po naključju »zaide« na obrobje, kot sta Prekmurje in Porabje.

(nadaljevanje na str. 2.)

(nadaljevanje s 1. strani)

POMNIK NA KNEŽEVINO...

In to kljub temu, da tudi v obrobni območjih ustvarjajo avtorji, ki daleč presegajo lokalne ali regionalne meje in sestavljajo celotno književno podobo Slovenije ali Madžarske. Nemara bo kateri izmed madžarskih založnikov, ki bo prebral antologijo, našel zanimiv založniški izziv v prevedenih pesmih, prozi ali strokovnih razpravah s tega področja.

Prihodnje leto bodo izpeljali tudi nekaj pobud slovenskega veleposlanika v Budimpešti Andreja Gerenčerja. Tako bodo v Körmenu pripravili razstavo del pokojnega umetniškega fotografa Jožeta Kološe Kološa in s tem izpolnili željo vdovi Piriki, rojeni

v tem mestu. Za vzpodbudo mlajšim obiskovalcem slovenskih kulturnih prireditev bi kazalo v Budimpešti pripraviti predstavitev zanimivih strokovnih in drugih knjig, denimo Porabsko-knjižnoslovensko-madžarskega slovarja Franceka Mukiča ali Besede iz Porabja, besede za Porabje Francija Justa.

Med letošnjimi aktivnostmi društva so izpostavili pogovor v Budimpešti ob 70-letnici upokojenega veleposlanika Ferenc Hajósa, za novo sekretarko pa so na mesto Eve Terplan izvolili Andrejo Kováč, sodelavko na slovenskem generalnem konzulatu v Monoštru.

Ernest Ružič

Na posnetku Dubravka Baumgartnerja - tudi udeleženca I. mednarodne likovne kolonije v Monoštru - je ob skulpturi iz belega slovenskega marmorja, postavljeni v ponedeljek, 7. novembra v Zalaváru/Blatogradu, njen avtor, akademski kipar Metod Frlic iz Poljane na Gorenjskem. Na podstavek je v slovenskem in madžarskem jeziku napisano: *V spomin na kneževino Pribine in Koclja so spomenik postavili Zveza Slovencev, društvo madžarsko - slovenskega prijateljstva in samouprava Zalavára. 2005.*

Avtorja je pri nastajanju kipa vodila misel na Koclja, izjemno močnega vladarja, ki se je odločno boril za jezik; zato tudi dotik med knjigo in mečem. Gre seveda za simboliko in umetniško izpoved, ki omogoča različne interpretacije; »ničesar nisem želel povedati do konca«, pravi avtor Metod Frlic. (eR)

Petanjci: Ustanova doktor Šiftarjeva fundacija

PRENOS RAZISKOVANJA IZ LJUBLJANE V PREKMURJE

Ustanova doktor Šiftarjeva fundacija je konec prejšnjega meseca pripravila tri dogodke: obeležitev pričetka gradnje Izpostave Znanstve-

prejšnji številki Porabja). Zelo pomembno, čeprav v širši slovenski javnosti le skromno obeleženo dejanje, je bila slovesnost pričetka

Akademik dr. Anton Vratuša in dr. Oto Luthar pred gospodarskim poslopjem Šiftarjeve domačije na Petanjcih, v katerem bo po obnovi čez približno dve leti prekmurska izpostava Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

(Foto: eR)

nega raziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti Ljubljana v Vrtu spominov in tovarštva na Petanjcih; sprejela okvirni program za prihodnje leto in leto 2007 in predstavila zbornik Prekmurska narečna slovstvena ustvarjalnost (o katerem smo obširno pisali v

gradnje Izpostave ZRC SAZU na Petanjcih.

Direktor Znanstveno raziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti dr. Oto Luthar je povedal, da že imajo izpostave v Tolminu, Novi Gorici, kjer dela 6 mladih doktorjev znanosti, Postojni in v Savinjski

dolini. To je uveljavljen način reorganizacije raziskovalnega dela, s katerim ZRC SAZU želi v svoje projekte vključiti domače strokovnjake, ki bodo del velikega sistema, v katerem v sedemnajstih inštitutih dela prek 300 raziskovalcev. Zakaj ne bi delo znanja - mladi raziskovalci, in kapitala tudi z raziskovalnega področja, ostal v domačem okolju.

Po načrtih naj bi raziskovalna postaja začela z delom čez približno dve leti, za uresničitev pa morajo zagotoviti 40 milijonov tolarjev. Čeprav v tem prostoru ni močnejšega gospodarskega zaledja, jim bo denar uspelo zagotoviti, pravi dr. Oto Luthar.

Včeraj - sredi, 16. novembra - pa je Inštitut za narodnostna vprašanja iz Ljubljane ob 80. letnici ustanovitve odprl v Lendavi svojo izpostavo, ki jo vodi dr. Attila Kovács, že do sedaj raziskovalec na inštitutu. O podrobnostih iz Lendave in o jubileju Inštituta za narodnostna vprašanja v naslednjih številkah Porabja.

eR

Dočakali smo

»Dugo smo mogli čakati, dapa kreda je gratala tista paut, štera od mejnoga prehoda Verica-Čepinci pela proti vesi Čepinci. Več lejt smo se po makadami vozili gor pa dol pa prašili v leta, gda je süja paut bila. Konec septembra so asfalt potegnili pa so prejk-dali 1.100 metrov dugo pa pet metrov šurko paut. Tau je 85 milijonov tolarov koštalo.« je pravo šalovski župan Aleksander Abraham.

Zdaj mo že samo te meli probleme, gda de zmrzavalo, zato ka so asfaltno paut tak lepau naprajli, ka je že zdaj taša, kak če bi glažojna bila.

Dostakrat nas spitavajo, kak sta oprejšta dva porabska mejna prehoda. Če ščete titi prejk Senika, leko dete najbolje rano v 6. vöri, nazaj pa večer

do 22. vöre. Na Verici je prehod oprejšt od 8. vöre do 20. vöre. Za informacije pa ešče telko, obadva prehoda sta za autobuse tö.

Črenšovci - Župnijska cerkev sv. Križa

Ka je v Črenšovcih na Dolinskem eden največji hramov božij, se že na daleč vidi. Zidanje je nej jako staro, dapa v svoji arhitekturni pojavnosti jako zanimivo, čisto, pregledno.

Pogled na pročelje župnijske cerkve sv. Križa v Črenšovcih

Nova cerkev, štero so, kak že njeno leseno prednico na tom mestu, posvetili sv. Križu, so gor postavili v lejtaj 1857-1860. Tak, napravljena po planaj je od konca zidanja kazala čisto, po novoklasicističnoj stilnoj štimi urejeno fasado. Malo vöstopajoči navpični zidci-lizene so davale razviden in jasen višinski zagon trikotniško zaklučenomi zahodnomi pročelji, pod šterim vrhom ešče gnesden kralüvle lepo okroglo okno. Ober psevdoklasicistične zahodne stene se zdiga 45 metrov viski zvonik, z malo zaobljenimi robovami pa z velikimi, zgoraj po romanskoj modi napravljenimi oknami. Sam špic törma je v spodnjom deli pod enostavno kritino samo

malo valovito razgibani. Vmnogo kasnej, leta 1957, so po načrtaj arhitekta Janeza Valentinčiča (1904-1994; bole poznana pa je njegva odranska cerkev) pred to ogromno pročelje gor postavili vhodno

lopo, lepau napravljeni vhod, ka zgleda kak kakši skrajšani atrijski vhod, na šteroga slope je restavrator Izidor Mole vöspraskal (sgrafitto) kejpe štirij evangelistov. Tak kak že zapadno lice cerkve kaže, je cerkev precu velka. Nazvün je zadržala takši blagi novoklasicistični videz v členitvi fasad, štere prvine pa se mešajo z novoromanskimi posamičnostimi, pravmo v oknaj, pa ešče gdé. Znotra pa cerkev tuj velko zgleda. Skoro 40 metrov je duga, malo več kak 16 metrov je šörka in telko tuj viska. Celi velki cerkveni prostor je völbani, razdeljeni v več prostorski ednot, s pilastrami, to je takšimi izstopjačimi zidanimi poustebrami, šteri majo le-

pau profilerane fundamente, zgoraj, na prehodi v völb pa so tak večkrat razčlenjeni. Cerkevna oprema, pravmo oltari z vsemi posamičnostimi kažejo, ka so napravljeni v takšom, ob konci 19. in na začetki 20. stoletja popularnom psevdoromanskom, močno eklekticističnom slogovnom duhi. Pisani kak so pa, so v diko črenšovske cerkve. Nej samo glavni oltar, šteroga so v čest sv. Križa postavli 1907, njegvo slavo pa podpira dosta (33) kejпов, tudi drügi so tuj priče vernoga človeka. Puno jih je: pri *Marijinom oltari* iz 1896 asisterata vogrskiva svetnika sv. Štefan (*István*) in sv. Emerik (*Imre*). Šusterski cej je dau 1900 postavli *Jožefov oltar*, šteroga podperata Marijina starša, Joakim in Ana. Tuj oltar *Srca Jezušovoga* iz 1904 ma svetnike kak sv. Elizabeto, sv. Terezijo, sv. Florjana pa Antona kcuj. Tej je ešče puno po cerkvi: 1904 je prišo sv. Alojzij, 1912 sv. Frančšek, moremo pa omeniti ešče mlajši, po Valentinčičovom plani, leta 1979 napravljeni oltar *Lurške Matere božje*.

Cerkev ma ešče druge zanimivosti. Tak vela spomniti na prenovlene orgule, štere so bile napravlene že 1880, pa na popravlane Jakobove stenske slike dvanajsterij mejsecov, fejest zanimiviva pa sta tonda (okrogli kej) nad glavnim oltarom, delo böltin-

skoga slikara Tinča Mertüka, šteriva kažeta jako znamenitiva slavskiva apoštola sv. Ciri-la in sv. Metoda, na drugom kraji pa *blaženoga püšpeka Antona Slomška*. Čiglij je fara tuj nej tak stara (ustanovljena je bila 1807) kak gde indri, pa so v njoj delali jako pomembni duhovniki. Med tejm morem ekstra spomniti na pomembnoga

vali tudi občinsko stavbo. Ne morem mimo tega, ka ne bi spomno, ka ravno pred Kleklinovim domom stogi spomenik, postavljen črenšovskomi rojaki in duhovniki dr. Ivani Zelki (1912-1986), šteri je za nas Prekmurce kak zgodovinar rejsan dosta dobroga včino in napiso. Gnesden je cerkev na robi velkoga trga, na sredini šteroga

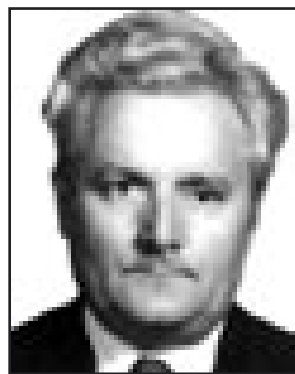

Glavni oltar sv. Križa v župnijski cerkvi v Črenšovcih (foto Janez Balažič)

Prekmurca, župnika Jožefa Klekla st. (1874-1948), ki je tuj deluvau med 1910 in 1947. Jako zaslužen je kak močen narodni buditeu, vztrajni izdajatelj in založnik jako zanimivoga katoliškoga kednika - *Marijinoga lista*. Njemi v spomin in slavo so poimenü-

vö stopa prava palača, napravljena kak *župnijski dom sv. Družine*. Zazidana je po planaj Antona Kolariča, notri pa je večino likovne opreme prispevo akademski slikar pa restavrator, ovači iz Sodišinec izvirajoči Štefan Hauko.

Janez Balažič

Zahvala

V 77. letu je v Budimpešti za vedno zaspal

Janoš Kozar
(iz Sakalovcev)

Ob boleči izgubi se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste nam izrekli ustno in pisno sožalje, darovali vetje in sveče ter za sv. maše.

Posebej hvala gospodu veleposlaniku Andreju Gerenčerju in sodelavcem, Društvu upokojencev in kolektivu Muzeja v Murski Soboti, Državni slovenski samoupravi, Zvezi Slovencev na Madžarskem, Radiu Monošter, Slovenskemu društvu v Sombotelu ter v Budimpešti.

Žalujoči: hči, zet in vnuk

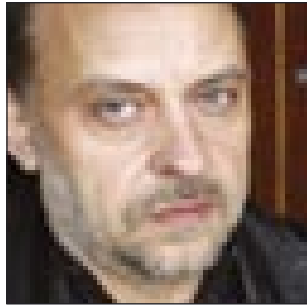
OD SLOVENIJE...

Različna mnenja o napovedanih reformah

Potem ko je premier Janez Janša okvir gospodarskih in socialnih reform predstavil predsednikom parlamentarnih strank, jih je vlada soglasno sprejela. Janša je poudaril postopnost reform, o katerih bo parlament odločal ob posameznih zakonskih projektih, ko bo tudi čas za javno razpravo. Del reform je tudi enotna davčna stopnja, ki je v javnosti naletela na največja nasprotovanja, premier pa je dejal, da so se pripravljene pogovarjati tudi o drugačnem modelu, če bo ta ravno tako omogočal večjo konkurenčnost gospodarstva in večjo socialno pravičnost. Predsednik Liberalne demokracije Slovenije Jelko Kacin je opozoril, da bo morala vlada prevzeti odgovornost za predloge reform, pri katerih ni upoštevala opozoril ali kritik. Po njegovi oceni se vlada zaveda, da gre za tvegan eksperiment. V Socialni demokraciji so načelno pozdravili reforme in postopnost vlaganja ukrepov v proceduro, predsednik stranke Borut Pahor pa je opozoril na nujnost socialne uravnoveženosti ukrepov in se negativno opredelil do enotne davčne stopnje, ki ji nasprotujejo tudi v Slovenski nacionalni stranki. Tudi glavna ost kritike s sindikalne strani je bila usmerjena v enotno davčno stopnjo, zaradi česar sindikati med drugim vztrajajo pri protestnem shodu konec novembra.

Drzen rop v Ljubljani

V Ljubljani se je zgodil verjetno doslej najdrznejši rop v slovenski zgodovini, ko so najmanj trije oboroženi moški roparji oropali 420 od 4900 sefov SKB banke na Slovenski cesti v Ljubljani. Pred tem so onemogočili varnostnika ter kasneje pobegnili z dvema voziloma. Kaj so dejansko odnesli, za zdaj še ni znano. Tudi dejstvo, da so se roparji v banki zadrževali okoli sedem ur, je sprožilo kritike v javnosti glede pomanjkljivega varovanja. Med kritiki so bili tudi ogorčeni oškodovanci, ki so podpisovali peticijo, predsednica uprave SKB Cvetka Selšek pa je morala odgovarjati na vprašanja o odstopu. Odgovorila je, da v banki dela odgovorno in da o zamenjavi odločajo lastniki ter da so ji sodelavci zagotovili, da je bilo varovanje ustrezno.

Feri Lainšček

FILTRI

»Zdrav človek vej, ka te ženske sploj nejso takše, kak jih kažejo na televiziji,« je pravo šef voznoga parka. »Ženska, za šterov se na ulici nej bi nišče ranč obrno, je leko na televiziji takša, ka ti lače vtrga,« je zatrdlo. »Mi pa mislimo, ka majo vse tiste na televiziji najmenje zlato pero v riti.«

»Človek je pa ja človek, pa naj je tou na ulici ali na televiziji,« se je proti postavo mešter. »Vido sam Tita, tak na dva tri mejtra sam bijo od njega, gda sam inaš bijo pa nas je prišo poglednot v fabriko, te sam ga pa gledo na televiziji – pa vejte, ka vam povejm: v resnici je bijo ešče lepši.«

»Tito,« je odmajno šofer. »Tito je bijo lejpi človek, tou vsi pravijo. Njemi je nej trbelo na televiziji pomagati. Samo Tito je bijo samo eden, tou vsi vejmo. Nikdar več nede nišče takši, kak je bijo on,« je zavzdejno. »Vsejm drugim pa morajo pomagati s pudrom pa s filtri...«

»S filtri?« so se začudivali.

»Takšne filtre majo na kameraj, ka ti leko skrijejo vsakšo gubico pa mozouček,« je pravo potiuma, kak bi tou bila velka tajnost. »Leko te s tejm filtri napravijo tenšoga ali debelejšoga, leko te pa tūdik povekšajo,« je tomačo. »Leko pa iz tebe napravijo tūdik kaj takšoga, ka mi sploj pojma nemamo.«

»Ka pa je leko gé takšoga, ka mi ne bi meli pojma?« se je oglašal profesor. »Misliš, ka sam ge ešče nej bijo na televiziji, pa ka ne vej, kak je tam?« se je sprso. »Televizijski filtri so zatou, ka se človeki kouža ne svejti, pa pleša. Ovačšnij filtrov pa tam za gvūšno nemajo,« je zatrdlo. »Zatou, vidiš, ka na televizijo pistijo samo lejpe lidi, so pa avdicije.«

»Avdicije?« so se čudivali. »Ka pa je zdaj pa tou?«

»Avdicije so avdicije,« je skumo. »Tou je pravzaprav tūdi en takši filter, skouzi šteroga ideš ali pa nedeš – ali te vzemejo ali te ne vzemejo, pri toum nema boug brata.«

»Kak ščete, no,« je gor stano šef voznoga parka. »Ges vej, vi pa svoje,« se je razčemejro. »Samo, rejsan ne vej, zakoj bi se zdrav človek sploj mogo zaglednoti v kakšo babo s televizije, pa si te trejti glavo, kakša je brez filtrov, pa kak je prišla skouzi tou njigvo avdicijo,« je zamrmou. »Namesto, ka bi rajši tū kakšo živo pogledno pa napravo za njou svojo avdicijo.«

RADIO MONOŠTER

UKV (FM) 106,6 Mhz
Od ponedeljka do sobote
od 16. do 17. vöre,
v nedelo
od 12. do 14. vöre.

Zakoj je tau etak?

Gda se malo s spoznanci srečamo, dostakrat – skurok vsigdar – o tejm »filozofejramo«, kak je tau, ka gnesden lejta tak letijo kak prva nigdar nej. Ne najdemo tomi vzroke, samo se žaugamo, ka smo ranč nej živeli pa smo stari gratali.

Kak je pa te prva bilau, ka smo nej napamet vzeli, ka je leto odletelo? V ednom stavki bi leko vöpovedli, nikak etak: ovak živemo.

Stoj bi zdaj leko pito, kak pa te naj živemo? Po mojem tak, kak zdaj živemo, samo te se ne smejm taužiti, ka nam lejta ta füčkajo pri vūjaj, kak v Ameriki tej velki spiši, hurikani.

Inda, nej sploj tak fejst nazaj – povejmo pred 50-60 lejta mi – smo cejlak ovak živeli. Te so ovakše bile prilike, nej smo napona nezadovolni bili, s svojim srmastvom smo tak pomaleg ta živeli. Tūj pa tam so bili, šteri so odišli po svejta srečo probat, pa če bi dostakrat mogauči bili, bi tak nazaj domau v svojo srmastvo leteli, ka bi se bujli. Dosta so trpeli v tistom drugom svejti, šteri je od nas te eške tak daleč bio.

Kak smo pa te zdaj mi prišli do toga, ka v nikšom drugom svejti živemo, depa doma. Mislim, ka vsakši zna, samo ka največkrat od toga ne premišlava, opravlja svojo »silno« delo. Paški se, napona se paški. Išče, išče tiste prilike, s šterimi leko slūži, prislūži vse več. Vej pa na nikši drugi svejt smo navčeni, sprajli smo si vse, ka v ednoj civilizaciji potrejbno, samo ka tau trbej gor držati tū. Tau pa pejnaze košta, ranč nej malo.

Našo življenje je nikši takši ritem gor vzelo, ka nega petka pa svetka. Istina, ka če bi zdaj naši stari stariške se gor prebūdili pa bi vidli, kak živemo, bi se buma čudivali, nej bi vörvali, ka so tau njigvi, šteri so tau leko dosegnili. Pa

te k tomi vcuj moramo djati tau tū, ka smo mi s tejm nej zadovolni, če gledamo na druge. Pa istino mamō tū, če rejsan nej vcejlak.

No, mislim, zdaj ste že najgeri, ka vam škem povedati.

Te dni sam čūla dve ženske, štere so si od toga pripovejdale, ka dnevi tak ta letijo. Vej je pa zdaj bilau, gda smo lani božič pa nauvo leto svetili, pa že kumaj eden mejsec, je leto odišlo, je znauvič tūj božič pa nauvo leto. Tau sam tū čūla, ka so si zdihavale, kak je inda svejta lejpi bio božič, tak doma kak v cerkvi. Pripravljali smo se na te lejpe svetke, če rejsan v velkoj srmastvi.

Gnes? Gnes se tū pripravljamo. Kakoli ka se dosta taužimo na vsakdanešnje življenje, na težave, gnešnji božiči, nauvo leto je po porabski vasnicaj živeči držinam bogati pa lejpi. Zakoj? Zatou, ka mi – če trbej – izpod zemle vōskopamo tiste pejneze, s šterimi leko veselje, vse dobrote spravimo svojim.

Samo ka... Buma, samo ka med tejm nauč den delamo, vse opravljamo, ka se da. Kak je že gnes moda, redno slūžbo dosti zgūbimo, depa najdemo si delo, najdemo priliko pejnaze prislūžiti zatou, ka nas je nej vtraga. Te nam, buma, vöre, dnevi, mejseci pa lejta samo tak ta füčkajo. Ka leko napraviš prauto tomi? Nej dosta. Tau je gnešnji življenjski ritem.

Pa itak. Tak mislim, zatou si tūj pa tam vzemimo sloboden čas za sebe, za držino, za vse tiste, štere radi mamō. Ovak je vse zamanjsko. Ovak zaman leječemo, se kolamo, ne najdemo veselja v življenji.

Mislim, vsi etak čütite pa mislite, samo se spozabite od toga. Nika je nej zamūdjeno, letošnji božič, nauvo leto leko malo pomelej doživemo. Pa te nede tak ta leto te cajt više nas kak spiš v Ameriki.

Irena Barber

NAUVA CESTNA IMENA NA GORENJOM SENIKI

Zadnje čase, če se štoj pela skauz Gorenjoga Senika, pauleg ceste leko vidi lejpe nauve table z imeni cest. Seniški župan Martin Ropoš nam je povedo, zaka je tau tak.

»Že več kak 10 lejt se občina na tau pripravla, ka nauva cestna imena baudejo, zato ka je dolgočasno tau več nej moglo tak ostati, kak je bilau. Tak povejdano, tau nejso nauva imena za poti, ka te smo že znali pa nūcali mi vaščani, šteri tūj živemo. Tačas je tau dobro

Z druge strani pa nej tak na léki tau spelati, zatok ka od Notranjoga ministrstva tarbej prositi dovoljenje. Če tau ne začnemo na začetki nauvoga mandata po volitvaj, te več potistom ne more tau skauz spelati. Depa zdaj mamō vse pripravleno, lūstvo mo nūt zvali, ka leko vse tūj pri nas v pisarni napravimo, tak ka nej trbej nikan nej titi.«

• *Kak ste se odlaučili za imena ulic pa poti?*

»Na začetki smo meli vaške

domanjom napiseno.«

• *Gde je trbelo prositi za dovoljenje za nauve poti?*

»Člani samouprave (képviselőtestületi tagok) smo sprejeli sklep, tau smo mogli poslati na Notranjo ministrstvo. Potistom smo začnili konkretno delo, ka štera ulica gde se začne pa kak daleč bau, štera kuča kakšo hišno številko dobi. Tau smo te poslali na Notranjo ministrstvo. Pred par mejseci nazaj

• *Kakšno delo, kakšen opravek majo s tejm lidgé v vesi?*

»Vsakši mora dobiti svojo nauvo ulico, hišno številko. Te keden mora iz ene družine en član nūt pridi v pisarno, prinesiti pravico, osebno kartico, pa te tūj napravimo ka leko, druge dokumente pa de mogo vsakši posebej narediti. Če de pa štoj kaj zido ali kaj ovak baude, te leko tadale damo te številke. Vsakšoj kuči nauvo tablo damo narediti z dvojezičnem napisom, na srejni pa numerā bau gorspisana. Občina bo vsakšomi tjauk vcūjpomogla, ovak pa tau velko delo vse ona financira. Vūpamo se, ka do se lidge s tem strinjali pa te de vsakši gnako tablo emo. Tau ešče nej odlaučeno. Mislim, ka te počasi s tem delom pridemo do konca. Pravzaprav moramo pridi do konca zdaj decembra, ka drugo leto baudejo volitve, pa te že tista pisma vsakši dobi po nauvoj številki, po nauvom atrejzi.

Pa še zato smo mislili, ka moramo tau delo zdaj narediti, ka zdaj delamo te razvojne načrte (településrendezési terv) že tretjo leto, zdaj pridemo do konca in tau te že na tej planaj tō vse gor bau. Eno velko tablo smo dali narediti, stera stogi pri pošti, gde je vse napisano. Zemljevid je gor, pa cejla ves, napisano je, gde, ka se najde in tau tō v obadvej gezikaj.«

• *Ka pa pravijo na tau lidgé?*

»Z lidami pa je tak kak vsepovsedik. Enim se vidi, drugim nej. Najbola tau nej, ka zdaj morajo lejtati zavolo paperov, dokumentov, depa gda de že s tejm konec, te že dobro baude. Mislim, če drugo leto pridejo tihinci na Gorenji Senik, s temi tablicami pa imeni ulic bole na leki najdejo tisto, ka iščejo.«

Agneš Hanžek

... DO MADŽARSKE

Madžarski predsednik László Sólyom v Porabju

16. novembra se je v okviru enodnevne delovne obiske v Sloveniji predsednik R Madžarske László Sólyom za krajši čas ustavil tudi v Porabju. V Monoštru je obiskal Slovenski kulturni in informativni center in nekatere inštitucije, ki delujejo v centru (Radio Monošter, Uredništvo časopisa Porabje), na Gornjem Seniku si je ogledal osnovno šolo Jožefa Košiča ter se na krajšem pogovoru sestal s predstavniki Porabskih Slovencev. Po uro in pol trajajočem programu v Porabju je pot nadaljeval v Lendavo, kjer se je srečal s slovenskim predsednikom Janezom Drnovškom ter predstavniki prekmurske madžarske skupnosti. (Več o obisku predsednika Sólyoma v naši naslednji številki.)

Zmeda med zdravniki

Na začetku novembra je zavladala popolna zmeda med domačimi zdravniki in zdravniki, zaposlenimi po bolnicah, kajti zdravstvena zavarovalnica jih je obvestila, da je z 31. oktobrom odpovedala pogodbo, sklenjeno z zdravniki, na podlagi katere le-ti izdajajo recepte. Sindikat zdravnikov obtožuje vlado, da jih je spravil v nezakoniti položaj, kajti brez pogodbe ne vejo, do kakšne mere podpira določena zdravila zdravstvena zavarovalnica. Zavarovalnica pa zaenkrat še ni podpisala nove pogodbe z zdravniki. Omenjeni ukrep je prvi v vrsti tistih, na podlagi katerih zasebni zdravniki ne bi smeli izdajati receptov za zdravila, ki jih zdravstvena zavarovalnica podpira devetdeset-ali stootstotno.

Prireditve

• 20. novembra bo imelo Društvo porabskih slovenskih upokojencev občni zbor v Monoštru v Slovenskem kulturnem in informativnem centru.

• 26. oktobra bodo v Trbovljah otvorili obnovljeno dvorano Doma svobode. Na slovesnosti bo nastopil Mešani pevski zbor Avgust Pavel z Gornjega Senika.

Na Gorenjom Seniki nas pozdravljajo nauve table z dvojezičnimi imeni ulic pa poti

bilau, ka ves nej tak odprejta bila. De pa zdaj mora odprejta biti, ovak nikše perspektive nemo meli. Vsako leto vse več lūdi es pride, nej samo turisti, ka uni kuče tak ne iščejo, bole glavno je tau za mentóne (rešilce), gasilce. Recimo, zdaj že dosta vse kaj naraučeno vozijo do kuče, pa te tej autonge ne najdejo nikanaj, zatok ka od 1. številke do 414. je vse ena paut. (Glavna ulica). Stera numerā, gde je, tau zvūn mene pa poštašov trno dosta ne vejo. Hišni imen je tūdi dosta gnaki, te hišne numare tō ne povejo dosta, ka so vse naaupek gé, pa skačejo ta pa nazaj. Drugo pa tau, ka na dosti kučaj tō nega gordjani številki.

seje (djilejše), smo meli vōdjane papire, pa smo prosili pobude (javaslat), kakše ulice naj baudejo, kak se naj zovejo. Nej naleki tau narediti, ka so kuče vse raztepane. Do konca prejšnjega leta smo skončali, kak do se poti imenūvale. Odlaučili smo se za 11 imen: Glavna cesta, Mlinska pot, Stara pot, Cerkvena pot, Pot do tromejnika, Grbenjšnjek, Pot do spodnjega Janezovega brega, Spodnji Janezov breg, Pot do zgornjega Janezovega brega, Zgornji Janezov breg in Pot v Polovo. Ta imena so vse napisana dvojezično in tau je lektorirala Marija Kozar Mukič. Smo pazili na tau, ka tau naj bau bole po

smo dobili dovoljenje. Naši podatki (adatok) so že vse na računalniki. Do konca leta pa moramo tūj doma vse narediti.«

• *Sto pa kak je vōodebrau, kakšne naj baudejo table?*

»Table z napisimo že zveksoga vōsklali, ka štera paut gde ta dé. Za tau, ka što de redo te table, smo tō več ponudb meli. Képviselőngé smo se odlaučili, ka v tau naravo se železne table ne šikajo, naj z lesa baudejo. Paulek Balatona geste ena firma, ki s tem delajo, dali so več ponudb in smo se te tak odlaučili, ka naj baude iz lesa. Vsakšo leto se leko dojpofarba, pa te mislim, ka de duga lejta vōdržalo.«

»UKVARJAMO SE TUDI S KARITATIVNO DEJAVNOSTJO«

Mislím, da se ni bilo lahko vpisati na čelo topliste v Szombathelyu, kjer deluje cela vrsta dobrih živinozdravnikov. Nekoč sem slišala v radiu Kossuth intervju z zdravniškim zakonskim parom, eden od njiju je bil živinozdravnik. Med drugim je povedal, da niti njegova žena, ki je otroška zdravnica, ni videla toliko jokajočih svojcev v svoji ordinaciji, kot je bilo tistih, ki so bili zaskrbljeni zaradi zdravja svojih ljubljencev.

Dr. Gábor Varjú med operacijo

Resnično le tisti ve, kakšne duševne muke povzročata človeku, ko se živali, ki jo ima za svojo, pripeti kaj hudega. Ravno za to lahko trdimo, da živinozdravniki posredno zdravijo tudi dušo človeka.

V bolnici za živali v Szombathelyu zelo uspešno zdravita bolne živali dva mlada, simpatična živinozdravnika. Ta dva veterinarja, dr. Attila Peresztegi in dr. Gábor Varjú, se ukvarjata tudi s karitativno dejavnostjo, za katero sta prejela »Spominsko plaketo Gyule Gáyer«. Le za kratek pogovor je našel čas dr. Gábor Varjú, ker so eden za drugim prihajali majhni bolniki.

• Zakaj ste si izbrali ta poklic, ki je, kot je splošno znano, eden najbolj napornih?

»Že od otroških let naprej imam rad živali. Ko sem bil na letovanju pri starih starših na deželi, sem poblíže spoznal živali in tam sem videl tudi živinozdravnika med

delom. Zelo mi je ugajala ta dejavnost in sem se že takrat odločil za ta poklic. O drugih poklicih nikoli več nisem niti premišljeval. Takrat sem še mislil, da bom zdravil velike živali, toda ta moj načrt se ni uresničil. Sedaj me to že celo veseli, ker za zdravljenje domačih živali, ki jih redijo le zaradi gospodarskih koristi, trošijo lastniki le do meje rentabilnosti, medtem ko pri zdravljenju tako imenova-

nih malih domačih živali, ki jih imajo za zabavo, tega aspekta ni. Pri njih zdravimo tudi najbolj težke bolezni, opravljamo najbolj zapletene kostne operacije. Iz teh težkih primerov se veliko naučimo, kajti to zdravljenje lahko primerjamo s humano - medicinsko dejavnostjo.

• Odlikovali so vas za karitativno dejavnost. Zakaj ste prevzeli še to dolžnost, ko ste itak zelo zaposleni?

»Sodelavci Nacionalnega parka Fertó-Hanság so naju s kolegom zaprosili, naj zdraviva njihove bolne živali, v prvi vrsti bolne ptice, ker midva opravljava tako zapletene kostne operacije, ki jih v županiji nihče ne zna. Svoje znanje, energijo, dragocena zdravila in še dražje kovinske implantate brezplačno prispevava k zdravljenju bolnih živali. To dejavnost opravljava že sedmo leto. Finančno si

midva to že, hvala Bogu, lahko privoščiva.«

• Vaju lahko najdemo v ambulanti od zgodnjega jutra do poznega večera. Vas, gospod doktor, sem že videla ordinirati v ambulanti do smrti utrujenega, ko ste nadomeščali svojega kolego, ki je bil ravno na dopolnilnem študiju.

»Midva se res permanentno učiva. Sedaj gre že vse lažje, kajti zaposlila sva dva mlada veterinarja, ki sta pravkar končala študij. Pri našem delu nam pomagata dva asistenta. Ravno sedaj objavljamo razpis prostega delovnega mesta za tretjega asistenta. Mislim, da je splošna tendenca v velikih mestih, da nastajajo veterinarski klinični centri, ki so dobro opremljeni z diagnostičnimi in kirurškimi instrumenti.«

• Zakaj ste se preselili na novo mesto?

»Naši dosedanji pogoji niso omogočili uresničitve naših razvojnih načrtov. Hoteli smo ustanoviti bolnico za živali, ki je morala ustrezati strogim predpisom veterinarske zbornice. Ti novi pogoji omogočajo poleg ambulantnega zdravljenja tudi hospitalno zdravljenje. V bolniških sobah zagotavljamo bolnikom inšpekcijski dan in noč. Naša ambulanta je opremljena s sodobnimi diagnostičnimi instrumenti: z rentgenskim aparatom, z ultrazvočnimi diagnostičnimi instrumenti, z dentalnimi pripravami, kot je na primer ultrazvočni odstranjevalec zobnega kamna... V tem centru deluje tudi veterinarska lekarna in kozmetični salon za pse.«

• Ali obstaja med veterinarji tudi strokovna ljubosumnost? »Vsekakor. S tistimi veterinarji, ki so nekje od 10 do 15 km oddaljeni od Szombathelya, imava zelo dobre odno-

25 let Solidarnosti

V Székesfehérváru deluje več manjšinskih samouprav, med njimi tudi poljska samouprava, ki dobro sodeluje s slovensko samoupravo. Udeležujejo se prireditve druga druge, tako so se tudi člani slovenske samouprave udeležili prireditve, na kateri so se spominjali 25. obletnice ustanovitve neodvisnega sindikalnega

premierji iz dvajsetih držav, med njimi nekdanji predsednik Poljske Lech Walesa, prvi predsednik Solidarnosti, predsednik Evropske komisije José Manuel Barroso in tudi madžarski predsednik László Sólyom. Združene države Amerike sta zastopala dva nekdanja zunanja ministra Madeleine Albright in James Baker.

Fotorazstava o nastajanju Solidarnosti

gibanja Solidarnost v mestu Gdansk. Organizator proslave je bilo ob samoupravi tudi društvo Klub Polonia.

Proslava se je začela z otvoritvijo fotorazstave. Na fotografijah so ovekovečeni trenutki iz obdobja pred ustanovitvijo Solidarnosti, med njimi s stavke v ladjedelnici v Gdanku, ko je stopil na čelo gibanja za demokratične pravice delavcev Lech Walesa. Potem so si obiskovalci lahko ogledali kratek dokumentarec o uradni proslavi ob 25. obletnici ustanovitve neodvisnega sindikata, ki je potekala v Gdanku. Uradne proslave v Gdanku so se udeležili predsedniki in

Vsi govorniki so poudarili, da je sporočilo gibanja Solidarnosti pomembno ne le za Poljsko, temveč za vse narode, ki so pristaši človekove svobode, dostojanstva in demokracije. Madžarski predsednik László Sólyom je dejal: »... da je avgust 1980 dokazal, da civilna družba živi tudi v državah srednje in vzhodne Evrope, ki se lahko združuje in enotno upre zatiralnim političnim oblastem.«

Proslavo so zaključili dijaki glasbene šole László Herman, ki so se predstavili s skladbami poljskih kompozitorjev.

István Grabecz
predsednik slovenske samouprave v Székesfehérváru

se, ki jih pa s svojimi kolegi tukaj v Szombathelyu, ravno zaradi strokovne ljubosumnosti, težko naveževa.«

• Ali zdravite bolne živali tudi na njihovih domovih?

»Tega pa ne, kajti skoraj v vsakem naselju se nahajajo zelo dobri veterinarji. Mi se ukvarjamo tukaj z zdravljenjem bolj problematičnih

primerov, katerim naši kolegi niso kos, delno zaradi pomanjkanja instrumentov, delno zaradi drugih vzrokov. Mi prosimo vsakega, naj pripelje bolno žival v ambulanto, ker imamo tukaj na razpolago uso potrebno opremo.« Hvala vam za pogovor in vam želim tudi v bodoče uspešno zdravljenje.

Suzana Guoth

OTROŠKI

Miki Roš

IZ MOJOGA DNEVNIKA

Ime mi je Janina. Kelko sam stara, vam ne ovadim, ka se takšo deklin ne spitavle. Leko pa vam povejm, ka eške ojdim v šoulo. Dnevnik sam začala pisati zato, naj ne pozabim, ka se mi je zgodilo v dnevaj mojoga življenja. Na, vej človek ne mora samo tak tapozabiti, ka se njemi je zgodilo. Dapa nigdar se ne vej. Dnevi mojoga življenja so se začali pisati, pa je zato tou moj dnevnik, ka se v njem piše od moji dnevaj.

DEN, GDA ME JE TETICA MARJETA KÜŠNILA NA LICA

Dragi moj Dnevnik! Tetica Marjeta je odišla nazaj na Švedsko. Zdaj je pri nas vse bole merno, dapa dugičas je tō. Kakoli, ka se je tetica vōmetala s tejm, kak je na tihinskom lepou, pa ka vse si je spravila, jo je bilou lepou poslušati. Najbole o tistom, kak je bilou, gda je una bila eške mlada, mojiva ata pa mama pa eške vcejlak maliva. Po trej kednaj je prišo čas, ka je začala tetica Marjeta sloboud gemati. Že dva dni prva njoj je žmetno bilou. Pa bole kak je tisti den vcuj išo, bole njoj je bilou žmetno.

- Zaka pa doma pri nas ne ostane, če njoj je tak žmetno oditi nazaj na Švedsko, - si je na glas brodo moj mali

brat Andi. - Če je človeki nika žmetno naprajti, naj toga ne dela.

Niške od domanji njemi je nej škeu tou njegovo spitavanje raztumačiti. Tetica Marjeta pa ga je nej čūla. Tak smo vsi ostanili v toum pitanji. V tej slejdnji dnevaj je naš ata tetico z avtonom vozo kouli po žlati, k starim poznancom, na cintore pa eške kam. Cejle tri dneve je biu z njou zdoumi.

- Sto bi si brodo, ka naša tetica telko poznani lidi ma kouli po cejloj krajini, - si je zdeno pa že drejmo pred tevenom.

Moja velka sestra Zana je v tej slejdnji dnevaj kuman čakala, če si tetica zbrodi na njou. Nika jo je trno srbela

rouka. Čakala je, če njoj tetica v rokou dun stisne kakšen pejnez. Dapa tetica si je nej na tou spoumnila. Zana pa je vūpanje mejla eške slejdnjo minuto, prva, kak jo je ata odpelo na aerodrom. Vse ka smo dobili od nje, sam dobila ge. Küšnila me je na lice, drugim pa se poklonila z rečami zbugom pa zdravi bojte.

- Ta naša tetica je redno škrkliva. Zato pa si je telko spravila v žitki, kak je gučala, čigli si je nika nej spravila, - je že palik filozofejro naš Andi.

- Takša je gratala na tihinskom. Doma je nej bila takšna, - je tou na kratko povedo naš ata. Leko, ka je tou rejsan tak bilou.

SREJDA BREZI GESTIJA

Ne vej, ka mi je bilou. Dapa gnes sam nej mogla čistak nika gesti. Leko je tou bilou zavolo tetice Marjete. Nej zavolo žalosti, liki zavolo vsega dobrega, ka smo geli v zadnji dnevaj. Vej pa smo geli pa li samo geli indašnjo gesti iz njeni mladi lejt. Vejn mi je črvou zapovedalo: Dojde! Ja, dragi moj Dnevnik, tak je tou bilou.

Najvekša baja pa je bila ta, ka sam nej eno gesti nej mogla prideniti.

Boug moj, vse mi je tak vonjalo kak najbo-

le zanikoj gesti. Pa je bilou na stoli pa v šouli dobro gesti skūjano. Ali nej! V sebe sam nej mogla sklasi ednoga falajčka gestija. Mama me je večer že škela k padari pelati. Kuman sam njoj raztumačila, ka tejlou prosi malo pauze.

- Vej pa vsigdar v žitki trbej malo staniti, si spočinouti pa po tistom delati tadale. Vsikši človek je takši. Zakoj bi naj človekovo črvou bilou načišno? - sam njoj škela tou tumačiti.

Na, dun me je razmejlou, ka njoj škem prajti. Tak sam te gnes mejla nejzapoveda-

ni post. Ranč tak, kak sam prejšnje dneve mejla nejzapovedani bal z gestijom. Dapa tou moje premišlavanje se je vselo v glavou moje mame. Gore je prišla, ka je eno par kil preveč gor vzela. Kiklo si je kuman eške zakapčila kouli pojasa. Tak si brodim, ka je una tō začala z nejzapovedanim postom. Dapa nej zavolo toga, ka se njoj je gesti prouti postavilo. Njoj se je gvant prouti postavlo. Tou pa je pri ženskaj leko velka baja. Eške dobro, ka sam ge eške itak deklička pa ka nemam eške tej nevol.

Zgodbe o živalih - 17. november

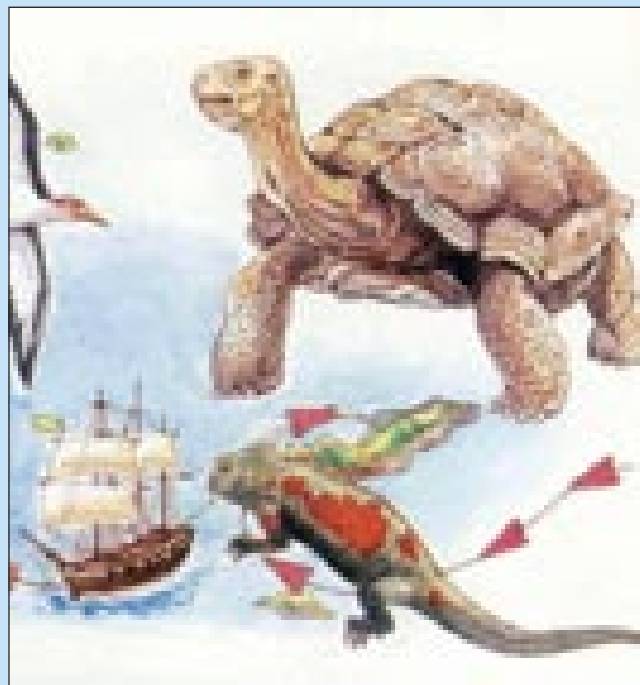
Živali na Galápagosu

KOTIČEK

Otočje Galápagos v Tihem oceanu leži kakih 950 kilometrov daleč od republike Ekvador v Južni Ameriki. Obsega 13 glavnih otokov in kakih 40 manjših.

Vsak otok ali otoček ima svoje posebnosti. Eden je na primer raj samih orhidej, na drugem je najbolj viden krater, v katerem leži lepo modro jezerce. Kaj pa živali?

Na otoku Santa Cruz, ki je sedež sklada, posvečenega Charlesu Darwinu, domujejo slavne želve velikanke. Otok Floriana je raj samih rožnatih plamencev. Da bi zavarovali živalske vrste na tem otočju, so ga leta 1959 spremenili v nacionalni park. Zdaj tam turizem veliko skrbneje nadzirajo.

»To otočje je svet čisto sam zase,« je rekel Darwin. Ker je celina tako daleč in ker je podnebje na različnih otokih različno, so vsi otoki razvili vsake svoje posebnosti v živalstvu, ki jih naseljuje. Najznačilnejši so Darwinovi legvani in ščinkavci, imenovani tako zato, ker jih je odkril in preučil Charles Darwin leta 1835. Med temi ščinkavci so nekatere vrste zrnjedne, neka vrsta, *Camarhynchus pallidus*, pa je žužkojedna in posebna po tem, da si pomaga pri lovu na ličinke s kaktusovim trnom. Kopenski legvani na Galapagosu živijo v popolni slogi z morskimi legvani, edinimi kuščarji, ki so prilagojeni na življenje v morju in ki se hranijo z algami. Ne smemo pa tudi pozabiti na pingvine tega otočja, ki so drugačni od drugih pingvinov. Tudi morje okoli Galapagosa je bogato z življenjem. Zabeležili so nič manj kot 270 vrst rib. Med njimi so pogoltne barakude in veliki morski psi. Najbolj razširjena je tu otarija, vrsta tjunjev, simpatici »morski lev« južnega Pacifika.

Koliko je mačk?

Kaj mislite, koliko je mačk? Ogromno jih je! V primerjavi z ljudmi morda malo. Ljudi je na svetu okoli 6 milijard, mačk pa mora biti po oceni Francoskega zoološkega inštituta komaj nekaj nad 400 milijonov.

Največ mačk je v Ameriki - okoli 55 milijonov. V Franciji jih je skoraj 7 milijonov. Najbolj na gosto pa živijo na portugalskem otoku Madeiri: tam jih je po 100 na vsakem kvadratnem kilometru.

MLAŠEČI

KAUT

Ka baude z vami, kokauši?

Nega tašnoga dneva, ka bi v televiziji ali v radiji nej bijo guč od ptičje gripe (madárinfluenza). »Rejsan je taša velka nevola,« pitajo eden drugoga pavri, šteri še majo na dvorišči kokauši. V Porabji, če se kauli pelamo po vasaj, ešče leko vidimo kokauši kauli iz, dapa če prejkstaupimo mejo s Slovenijo, več nej. »Kak je tau?« sam spítavo lústvo tú pa na drugoj strani meje.

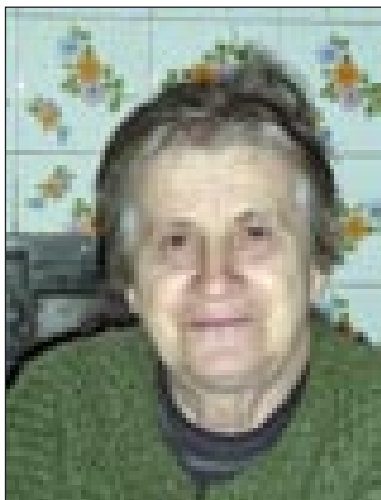

Montiski Mariš, Števanovci

»Dja tú vsakši den čojam pa čakam, ka baude s tauga. Ne vej, ka baude s kokauši, če je leko njamo ali mo je mogli zaprajti. Če nede kokauši, te nede djajec tó nej. Dvajsti kokauši mam zagrajane, dapa nej notrazaprejte. Če mo je notra v glejv zapirala, te je vse zaman, zato ka te tó nede djajec. Pa če so na malom mesti, te do po mojem, bola prvin betežne kak vanej. Tú po vesi mi nika ne vejmo, samo tau, ka po televiziji pa po radiji čojamo. Dja tak mislim, ka če kaj úše baude, te zato vópridejo pa nam tapuvejo, ka nej slobaudno pa kak leko kokauši drži. Zdaj se ešče dja od tauga betega ne bojim, zato ka ne vej, če je tau nevarno ali nej. Tau pravijo, ka tau ftiči prinesejo, mi smo je vsakšo zimau polagali, te zdaj več tau tó nemo smeli?«

Vajnina Nani, Ritkarovci

»Zdaj se ešče ne bojimo, zato ka nika nega paulek. Če de pa vrnau tak, te pa tak sé pride, če škemo ali nej. Bojimo se ali nej. Tú v krajini je ešče nej bilau čüti, ka bi najšli tašo kokauš ali ftiča, zato se pa ne bojimo. Dvajsti kokauši mam, de pa nejmano je notrazaprejte. Če bi je notra trbelo zaprejte, te je raj vse dolazarejžam, zato ka ge neškem stvar mantrati, meni tau lagvo. Pa notrazapirati ranč nej vrejdo, zato ka bi te ranč nej nesle. Tak mislim, ka radio pa televizija s tauga vekšo čüdo redi, kak je. Moramo počakati, ka baude, dapa tau gvüšno, ka je ge nemo notrazapirala. Zato ka je te kokauš žalostna, ne djej pa ne nese. Zakoj mo go pa te mejla?«

Marija Časar, Markovci

»V Markovci zaprejte mamó kokauši, zato ka se bojimo, ka nas poštrajfajo. Dejo kauli z helikopterom pa slikajo, z autonom pa pride inšpekcija pa štrajfajo. Pride auto z ljubljansko registracijov, stane pa gleda, če so kokauši notrazaprejte ali nej. Če nej, te včasín ček spiše pa tada. V sausednoj vesi so enga poštrajfali na trideset gezero, tak ka tau je nej šala pri nas. Edni so si mreže (háló) kauli kürnjeka spokipüvali, drugi je pa notrazapirajo v škedjen ali gde majo mesto. Zakon se s tejm ne briga, kak leko kokauši notrazaprejte drži. Po mojom dugo nej. Če de se tau dugo vleklo, te po vasaj sploj malo kokauši ostane. Že zdaj nemamo djajec, zato ka je prauti pogejo. Etak je nej vrejdo držati.«

K. Holec

Podpisali skupno izjavo o cestni povezavi

9. novembra so se na Gornjem Seniku zbrali župani občin ob tromeji (z madžarske, slovenske in avstrijske strani), da bi podpisali skupno izjavo v podporo cestni povezavi med Gornjim Senikom in Verico. Sestanka, ki ga je koordiniral János Kovács, pooblaščenec za monoštrsko mikroregijo, so se udeležili generalni konzul R Slovenije v Monoštru Marko Sotlar, dr. Imre Márkus, svetovalec za prometno infrastrukturo pri Uradu predsednika vlade, Ferenc Katona, vodja javnega podjetja za ceste, Antal Nagy, predsednik komisije za manjšine pri Skupščini Železne županije, in seveda župana Gornjega Senika in Verice Martin Ropoš in Andraš Dončec.

Navzoči so poudarili, da bo cestna povezava med Senikom in Verico pomembna za širšo regijo, kajti pri Verici se bo lahko navezala na cesto v Čepincih, pri Gornjem Seniku pa bi se lahko zgradil tudi krak proti Avstriji (Eisenberg). Dostopnost regije bi pospešila turizem, kulturno izmenjavo in nenazadnje preprečila izseljevanje ljudi z območja.

Po mnenju generalnega konzula Marka Sotlarja je cestna infrastruktura pomemben predpogoj gospodarskega razvoja območja, kjer živijo Porabski Slovenci, s to cesto pa bosta končno povezana severni in južni del Porabja.

Sogovorniki so se zavzeli za to, da ne bodo podprli nobenih novih načrtov trase, kajti načrti za traso, ki bi vodila po nekdanjem mejnem pasu, so narejeni. Prizadevali si bodo najti finančna sredstva za izgradnjo ceste.

M.S.

NIKA ZA SMEJ

On se je leko kaupo

Joži strašno rad ribe lovi. Etognauk je tú tavó úšo na Rabo pa je tam sejdo cejli den, dapa nika nej zgrabo. Že je trdi večer, gda se vküp pobere pa z bota doj vzeme črv tú, s šterim je ribe sto ta babiti pa ma etak pravi: »No, nika ne deje, Žiga, ti si se zatok leko cejli den kaupo.«

Lejpa titkarca

Martin je direktor edne fabrike. Etognauk ga je žena v pisarni gor poiskala pa se strašno čüdivala, kak lejpo titkarco ma. Etak pravi možej: »Ti si mi vsigdar tak pravo, ka sploj staro tajnico, titkarco maš. Ka je pa te tau zdaj?« Martin začne djaklati pa etak guči: »Tau je tak, kak sam pravo, samo ka je ta stara ženska gnes telefonirala, ka je betežna pa je te mesto sebe svojo vnukinjo poslala delat.«

Za omar

Mlada Ema pa Laci sta se etognauk naganjala, tau sta se špilala, ka se eden skrije, drugi ga pa mora najdti. Ema etak pravi

Lacini: »Če me dugo ne najdeš, leko mi rokau primeš. Če me za deset minut najdeš, te me leko küšneš. Če me pa tak nagnauk najdeš, tau leko napraviš z menov, ka škeš. Na, oči zapri, ge se pa za omar skrijem.«

Porabje

ČASOPIS
SLOVENCEV NA
MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič

Naslov uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.
p.p. 77,
tel.: 94/380-767
e-mail:

porabje@mail.datanet.hu
ISSN 1218-7062

Tisk:
EUROTRADE
PRINT d.o.o.
Lendavska 1
9000 Murska Sobota
Slovenija

Časopis izhaja z denarno pomočjo Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem.